

Iryna Chornobrovka

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Economics and Management
of Production and Commercial Business
Ukrainian State University of Railway Transport*

Boris Ostapyuk

*Candidate of Economic Sciences, Senior Lecturer
at the Department of Economics and Management
of Production and Commercial Business
Ukrainian State University of Railway Transport*

Чорнобровка І.В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та управління
виробничим і комерційним бізнесом
Українського державного університету залізничного транспорту*

Остапук Б.Б.

*кандидат економічних наук, старший викладач
кафедри економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом
Українського державного університету залізничного транспорту*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-452-8-58>

DIRECTIONS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF RAILWAY TRANSPORT ENTERPRISES

НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Досягнення інноваційного розвитку національної економіки повинно ґрунтуватися на чітко визначених пріоритетах розвитку всієї економічної інфраструктури, в тому числі у сфері транспорту [1]. Адже у сучасних ринкових умовах роль транспорту в світовій та національній економіці зростає. Це проявляється у взаємному впливі між розвитком транспорту та макро-економічним станом економічних систем.

Транспорт повинен розвиватися паралельно з розвитком інших галузей та навіть випереджати їх. Це проявляється не лише шляхом збільшення пропускної спроможності окремих видів транспорту, а й через застосування принципів інтеграції інноваційних транспортних і виробничих технологій.

Як свідчать наукові дослідження [1-5] ключовими напрямками довгострокового інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту є:

- подальше структурне реформування залізничного транспорту з метою формування ефективних економічних відносин між учасниками ринку;
- забезпечення безпеки об'єктів залізничного транспорту, що є особливо актуальним в умовах воєнного стану;
- удосконалення системи регулювання тарифів на залізничному транспорті;
- розвиток наукових досліджень у сфері залізничного транспорту;
- модернізація та розвиток інфраструктури з метою усунення обмежень і вузьких місць у пропускній спроможності залізничної мережі шляхом розширення та реконструкції залізничної мережі, будівництва нових колій та штучних споруд і т. д.;

- розвиток швидкісних залізниць та швидкісного транзиту, перевезення великовагових вантажів;
- оновлення рухомого складу, розвиток відповідних промислових комплексів, які забезпечують постачання продукції для залізничної галузі, створення високотехнологічної спеціалізованої техніки;
- формування ринків логістичних послуг на базі створення збалансованої термінально-складської мережі, впровадження сучасних технологій логістичного управління, підвищення якості транспортно-логістичних послуг;
- розвиток діяльності з полегшення проходження митних процедур;
- розвиток міжнародної діяльності через міжнародну співпрацю та участь в інфраструктурних проєктах;
- розвиток кадрового потенціалу у секторі залізничного транспорту і т. д.

Наведені напрямки базуються на стратегічних інноваційних програмах розвитку залізничного транспорту в рамках відбудови країни та формування ефективної національної транспортної системи [2].

Зауважимо, що інноваційний розвиток підприємств залізничного транспорту стикається з низкою викликів:

- війна та пов'язані з нею руйнування інфраструктури та рухомого складу;
- значні витрати на амортизацію основних фондів і велика кількість застарілого обладнання, що потребує значних інвестицій для модернізації та розвитку залізничного транспорту;
- низька диверсифікація бізнесу (висока залежність від вантажних перевезень);
- регіональні диспропорції у розвитку залізничної інфраструктури та перевезень;
- скорочення кількості працівників, що пов'язане з призовом чоловіків до лав ЗСУ, виїзду жінок за кордон та в безпечніші регіони для забезпечення власної безпеки та збереження життя дітей;
- відмінність ширини колії вітчизняних залізниць та країн ЄС;
- невідповідність залізничної інфраструктури рівню розвитку міжнародних перевезень;
- відсутність дієвої системи управління інноваційною діяльністю на залізничному транспорті.

Все зазначене вище призводить до того, що інноваційна діяльність в системі управління залізничним транспортом є надмірно складною і затратною. Але розвиток залізничного транспорту має стратегічний характер для національної економіки, обороноздатності та безпеки держави [5].

Важливо зазначити, що для реалізації такого масштабного завдання необхідно вирішити серйозні науково-технічні проблеми щодо оновлення технічної бази та окреслити головні напрями інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту.

Інструментом реалізації інноваційних пріоритетів підприємств залізничного транспорту є створення відповідної технологічної платформи, в основу якої мають бути покладені сучасні концепції. Зокрема, ESG – концепція, котра ґрунтується на трьох складових – екологічне споживання ресурсів і турбота про навколишнє середовище (E – Environment); виконання соціальних зобов'язань перед працівниками, споживачами та суспільством в цілому (S – Society); корпоративне управління, спрямоване на побудову дружніх відносин з державою, інвесторами та споживчим сектором для запобігання нанесенню шкоди природному багатству планети (G – Governance).

Сьогодні ESG-підходи стали світовим трендом, який не можна ігнорувати. Адже коли компанії застосовують ESG-підходи, їхня привабливість як об'єктів інвестування для венчурних інвесторів зростає.

Таким чином, враховуючи стратегічний характер залізничного транспорту для економіки нашої країни ESG-концепція має бути реалізована в системі державно-приватного партнерства на залізничному транспорті для забезпечення інноваційного розвитку залізничного транспорту.

Література:

1. Дикань В.Л. Національна модель індустріального розвитку країни: організаційно-управлінський аспект. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2023. № 81-82. С. 11-34. DOI: <https://doi.org/10.18664/btie.81-82.287044>
2. Каличева Н.Є. Стратегічні орієнтири розвитку підприємств залізничного транспорту на інноваційній основі. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. № 18. С. 122-126.
3. Овчиннікова В.О., Панкратов С.В. Діджиталізація процесу інноваційної діяльності залізничного транспорту. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського*. 2019. Том 30(69). № 4. Ч. 2. С. 25-29. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/69-4-30>
4. Токмакова І.В., Овчиннікова В.О., Корінь М.В., Обруч Г.В. Управління інноваційною діяльністю підприємств залізничного транспорту як інструмент забезпечення їх збалансованого розвитку. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2022. № 78-79. С. 119-129. DOI: <https://doi.org/10.18664/btie.78-79.282384>
5. Дикань В.Л. Концепція інноваційного розвитку економіки України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. № 52. С. 9–20. DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i52.60800>